

هو الحکیر العلییر

فصلنامه علمی

خردنامه صدر

سال ۲۵، شماره ۴؛ پیاپی ۱۰۰

تابستان ۱۳۹۹

صاحب امتیاز: بنیاد حکمت اسلامی صدرا
ویراستار: دکتر مقصود محمدی
مدیر مسئول و سردبیر: آیت الله سید محمد خامنه ای
مدیر اجرایی: مهدی سلطانی گزار
ویراستار انگلیسی: دکتر علی نقی باقرشاهی
مترجم انگلیسی: دکتر رؤیا خوئی

هیئت تحریریه

سید محمد خامنه ای..... استاد فلسفه، رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا
غلامحسین ابراهیمی دینانی..... استاد فلسفه، دانشگاه تهران
غلامرضا اعوانی..... استاد فلسفه، دانشگاه شهید بهشتی
رضا داوری اردکانی..... استاد فلسفه، دانشگاه تهران
کریم مجتهدی..... استاد فلسفه، دانشگاه تهران
سید مصطفی محقق داماد..... استاد فلسفه و حقوق، دانشگاه شهید بهشتی
سید صدرالدین طاهری..... استاد فلسفه، دانشگاه علامه طباطبائی
مقصود محمدی..... دانشیار فلسفه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

شاپای نسخه چاپی: ۰۸۷۴ - ۱۵۶۰ شاپای نسخه الکترونیکی: ۵۳۸۱ - ۲۶۷۶ چاپخانه: نقره آبی

نشانی: تهران، بزرگراه رسالت، روبروی مصلی، مجتمع
امام خمینی (ره)، ساختمان ۱۲، بنیاد حکمت اسلامی صدرا
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۶۹۱۹
دورنگار: ۸۸۴۹۳۸۰۳
تلفن: (مقالات) ۸۸۱۵۳۲۲۱
(اشتراک و فروش) ۸۸۱۵۳۵۹۴
پست الکترونیک: siprin@mullasadra.org
پایگاه اینترنتی: kherad.mullasadra.org

۱. بنابر تأییدیه شماره ۳/۱۳۷۰۸۵ مورخه ۹۱/۰۷/۰۲ از
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، خردنامه صدرا دارای
درجه علمی است.
۲. خردنامه صدرا در پایگاه‌های زیر نمایه میشود:
- پایگاه مجلات تخصصی فلسفه جهان؛
Philosopher's Index
- پایگاه استنادی علوم اسلامی؛ ISC
- پایگاه مجلات تخصصی نور؛ Noormags
- بانک اطلاعات نشریات کشور؛ Magiran

فهرست مطالب

- ۱۱.....سرمقاله
- ۱۳..... مابعدالطبیعه (متافیزیک) چیست؟
رضا داوری اردکانی
- ۲۳..... اسرار شریعت و منافع طاعت از نظر ملاصدرا
سیدمصطفی محقق داماد
- ۳۳..... علیت فاعلی از دیدگاه متکلمان و فیلسوفان اسلامی
سیدصدرالدین طاهری
- ۵۳..... ساختار قضایای منطقی از دیدگاه فلاسفه و منطقدانان مسلمان
مقصود محمدی
- ۶۵..... تحلیل تقسیمات دو ضلعی وجود بر مبنای نظام فلسفی صدرایی
عبدالعلی شکر
- ۷۷..... ملاک‌شناسی مقربان در آثار تفسیری و فلسفی صدرالمتألهین
فاطمه صادق‌زاده قمصری
- ۹۳..... جایگاه عمل در وجود انسان از نگاه ملاصدرا
فاطمه سلیمانی دره‌باغی
- بررسی دیدگاه مدرس‌زنوزی درباره نظریه انقطاع عذاب الهی با تکیه بر آراء ابن عربی و
ملاصدرا.....
۱۱۱.....
حمیدرضا خادمی، رضا حصاری
- ۱۲۵..... از حکمت تا «کارکردگرایی»: تحلیلی نو از ماهیت پارادایم فکری صدرالمتألهین
حسن رهبر، حمید اسکندری
- سازگاری فهم ملاصدرا از قاعده «امتناع علم به معلول بدون علم به علت» با مبانی
وجودشناختی حکمت متعالیه.....
۱۳۷.....
سیدامین میرحسینی، علی فتح‌طاهری
- ۱۴۷..... تحلیلی بر «تعالی حکمت» با تکیه بر نفس‌شناسی و روش‌شناسی صدرایی
مریم‌السادات موسوی، محمد بیدهندی، محمد مهدی مشکاتی
- ۱۶۳..... «فلسفه و هنر»، بیست و چهارمین همایش بزرگداشت حکیم ملاصدرا
ویژه‌نامه انتشار صدمین شماره خردنامه صدرا.....
۱۶۹.....

مجله خردنامه صدرا با این شماره تابستانی خود به یکصدمین شماره خود رسید و به بیست و پنجمین سال عمر خود قدم گذاشت. برای کسانی که مجله یا نشریه، مصرفی چند روزه دارد و پس از خواندن بیرنج و آسان آن را فراموش میکنند، یک نشریه و مجله پدیده‌یی با عمر یک یا چند روزه است، اما همین نشریه برای کسانی که مادری نموده و دلسوزانه در تولید و ادامه حیات آن، عمر عزیز و آسایش خود را بر سر آن گذاشته و آن را به سن جوانی رسانده‌اند، بگونه‌یی دیگر است.

خردنامه صدرا بدان سبب به وجود آمد که فلسفه سنتی اسلامی، بویژه حکمت صدرا در میدان و بازار اجتماع نبود و تنها در برخی حوزه‌های علمیه آموزش داده میشد و بالعکس، فلسفه غرب مانند دیگر علوم انسانی، عرصه دانشگاهها را فرا گرفته بود و افکار خام نواندیشانه و بیریشه غربی و گاه مغرضانه یهودی مآبانه در بازار فلسفه، بعنوان فلسفه معرفی میشد، و بدنبال سیاست مکارانه غربی که از زمان فروغی و ترجمه رساله گفتار دکارت، سعی در کنار زدن میراث فلسفی اسلامی داشت، سعی میشد که هر روز نوعی موضوع فلسفی از متفکری از غرب بر سرزبانها بیفتد و اندیشمندان دانشگاه، و حتی گاهی حوزه، را به خود مشغول نماید و حکمت اسلامی را پشت سر بگذارد، تا در غرب فرورود و فراموش گردد.

خردنامه صدرا در روزگاری پدید آمد که تا آنجا که میدانیم هنوز هیچ مجله تخصصی فلسفی (که جز به فلسفه نپردازد) نبود و ناچار مقالات فلسفی در لابلای موضوعات دیگر علمی در مجلات چاپ میشد. و پس

از طلوع این مجله خوشبختانه باب مجلات خاص فلسفی باز شد، که این از جهتی مثبت بود و از یک جهت دیگر منفی، زیرا که متأسفانه کشور ما چندان که سزاوار است تحقیق خیز نیست و حجم مقالات فلسفی که در خور تحسین و داوری فایده علمی یا ابتکار باشد اندک است و این مقابله کثرت مجلات (که حکم تقاضاکننده را دارد) با کمبود مقالات (که بمانند بازار عرضه است)، توازن عرضه و تقاضا را برهم زد و مجلات فلسفی ناگزیر به چاپ هر غث و ثمین شدند و سطح علمیت مجلات پایین آمد، بویژه که امروز بیشتر مقالات نه از قلم اساتید بلکه بدست دانشجویان نوشته و عرضه و چاپ میشود.

یکی از آفات مجلات فلسفی کشور ترجمه‌هایی است که گاه از نویسندگان فلسفه غربی در مجلات فلسفی چاپ میشود اما خردنامه بر آن بود که اساساً مقالات ترجمه شده را نپذیرد و بر این عهد پایدار بود و از طرفی بر آن بود که آن دسته از مقالات مؤلفان ایرانی را که گاه اندیشه‌های برخی متفکران گمنام یا کم نام غربی را (که در حد مقایسه و تطبیق با حکمت متعالیه و ملاصدرا نیست و شأن حکمای بزرگ ایرانی را فرو میکاهد)، با این حکیم و مکتب او مقایسه میکنند با چاپ در مجله، تبلیغ نکند و گوهر و خرمهره را در کنار هم نشانند و شأن حکمای بزرگ را پائین نیاورد.

خردنامه صدرا خوشوقت است که در این سالهای دشوار، ضمن ترویج حکمت و فلسفه اسلامی و ابتکاراتی که در سبک و نام و در روش عرضه مقالات و حتی قطع خاص مجله و نگارش سرمقاله‌های آن داشته (و بر خلاف بیشتر مجلات، سرمقاله را وسیله‌ی برای طرح برخی مشکلات روز کشور و فرهنگ و فلسفه به مسئولان کرده است)، با انتشار این مجله، حکمت صدرائی و فلسفه سنتی اسلامی ایرانی را از انزوای خود بیرون آورده و از محافل آموزش حوزه‌ها به عرصه نقد و بیان و تحقیق کشانده، و نه فقط دانشگاه‌های داخلی که حتی بگونه‌ی توجه متفکران ایرانی و غیر ایرانی خارج از کشور را نیز به اهمیت و عمق فلسفه اسلامی آگاه ساخته و آنان را بسوی خود خوانده، و ایران انقلابی را که ام‌القرای روزگار است، ام‌القرای فلسفه و کعبه اندیشه ناب الهی نماید.

تا با امروز چنین رفته و بوده و از خداوند قادر متعال میخواهیم که توفیق ادامه این راه را از ما نگیرد و قوتی در عزم و همتی شایسته عطا نماید و مشکلات خرد و کلان موجود بر سر راه را از میان بردارد؛ بفضل و رحمته. والسلام.

خردنامه صدرا